

ENERGIA Z OBNOVITEL'NÝCH ZDROJOV

Obnoviteľné zdroje energie (veterná energia, slnečná energia, vodná energia, energia oceánov, geotermálna energia, biomasa a biopalivá) sú alternatívou k fosílnym palivám, ktorá prispieva k znižovaniu emisií skleníkových plynov, diverzifikácii dodávok energie a obmedzovaniu závislosti od nespoľahlivých a nestálych trhov s fosílnymi palivami, najmä s ropou a plynom. Právne predpisy EÚ o podpore obnoviteľných zdrojov energie sa v posledných rokoch značne vyvíjali. V roku 2009 si lídri EÚ stanovili cieľ dosiahnuť do roku 2020 20 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov na spotrebe energie v EÚ. V roku 2018 bol dohodnutý cieľ dosiahnuť do roku 2030 32 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov na spotrebe energie v EÚ. V súčasnosti sa prerokúva budúci politický rámec na obdobie po roku 2030.

PRÁVNY ZÁKLAD A CIELE

Článok 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie: Energetická politika EÚ je zameraná na presadzovanie vývoja nových a obnoviteľných zdrojov energie s cieľom lepšie prispôbiť a začleniť ciele v oblasti zmeny klímy do novej koncepcie trhu.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Prvé kroky

V nadväznosti na bielu knihu o obnoviteľných zdrojoch energie z roku 1997 ([COM\(1997\)0599](#)) si EÚ stanovila ciele pokryť do roku 2010 12 % spotreby energie a 22,1 % spotreby elektrickej energie obnoviteľnými zdrojmi energie, s orientačnými cieľmi pre každý členský štát stanovenými v smernici 2001/77/ES. Nedostatočný pokrok v plnení cieľov na rok 2010 viedol k prijatiu komplexnejšieho legislatívneho rámca.

B. Smernica o energii z obnoviteľných zdrojov

V decembri 2018 nadobudla účinnosť revidovaná smernica o obnoviteľných zdrojoch energie ([smernica \(EÚ\) 2018/2001](#)) ako súčasť balíka „Čistá energia pre všetkých Európanov“, ktorej cieľom je udržať EÚ v celosvetovom meradle v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a v širšom zmysle pomôcť EÚ splniť svoje záväzky týkajúce sa znižovania emisií podľa Parížskej dohody. Novou smernicou sa stanovuje nový záväzný cieľ EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2030, t. j. dosiahnuť aspoň 32 % konečnej spotreby energie, pričom by sa do roku 2023 zaviedla možnosť úpravy smerom nahor.

Pôvodná smernica o energii z obnoviteľných zdrojov bola prijatá v rámci spolurozhodovania 23. apríla 2009 (smernica 2009/28/ES, ktorou sa zrušujú smernice 2001/77/ES a 2003/30/ES) a ustanovilo sa v nej, že do roku 2020 sa musí 20 % spotreby energie v EÚ pokryť z obnoviteľných zdrojov energie (OZE). Okrem toho sa stanovilo, že všetky členské štáty majú povinnosť do roku 2020 dosiahnuť 10 % podiel obnoviteľných zdrojov energie v dopravných palivách. V smernici sa tiež navrhli rozličné mechanizmy, ktoré môžu členské štáty využiť na dosiahnutie svojich cieľov (systémy podpory, potvrdenia o pôvode, spoločné projekty, spolupráca medzi členskými štátmi a tretími krajinami), a kritériá udržateľnosti pre biopalivá.

V revidovanej smernici sa vymedzujú dva rôzne regulačné režimy: potvrdzujú sa stanovené vnútroštátne ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov pre jednotlivé krajiny do roku 2020, pričom sa zohľadňuje ich východisková situácia a celkový potenciál v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Tieto ciele sa pohybujú od 10 % na Malte do 49 % vo Švédsku. Krajiny EÚ si v národných akčných plánoch pre energiu z obnoviteľných zdrojov určujú, ako plánujú splniť tieto ciele, ako aj [národné akčné plány pre energiu z obnoviteľných zdrojov](#). Pokrok smerom k dosiahnutiu vnútroštátnych cieľov sa meria každé dva roky, keď krajiny EÚ uverejňujú [správy o pokroku](#) v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. V smernici sa od roku 2021 v rámci nového balíka Čistá energia pre všetkých Európanov stanovil celkový cieľ EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2030. Členské štáty EÚ navrhnu svoje národné energetické ciele v 10-ročných [národných energetických a klimatických plánoch \(NEKP\)](#). Tieto plány posúdi Komisia, ktorá by mohla prijať opatrenia na úrovni EÚ s cieľom zabezpečiť plnenie plánov a ich súlad s celkovým cieľom EÚ. Pokrok smerom k dosiahnutiu vnútroštátnych cieľov sa bude merať každé dva roky, keď krajiny EÚ uverejňujú správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

C. Ďalšie kroky

Komisia vo svojom oznámení zo 6. júna 2012 s názvom Energia z obnoviteľných zdrojov: významný aktér na európskom trhu s energiou ([COM\(2012\)0271](#)) vytýčila oblasti, v ktorých treba do roku 2020 zintenzívniť úsilie v záujme toho, aby sa výroba energie z obnoviteľných zdrojov EÚ ďalej zvyšovala až do roku 2030, ako aj v nasledujúcich rokoch. V novembri 2013 Komisia poskytla ďalšie pokyny k systémom podpory energie z obnoviteľných zdrojov a k využívaniu mechanizmov spolupráce na dosiahnutie cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov pri nižších nákladoch ([COM\(2013\)7243](#)). Ohlásila kompletnú revíziu dotácií, ktoré môžu členské štáty poskytovať sektoru obnoviteľných zdrojov energie, pričom pred bežne používanými výkupnými tarifami uprednostňuje obstarávanie, výkupné prémie a povinné kvóty. Usmernenia o štátnej pomoci v oblasti životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 ([2014/C 200/01](#)) dotvárajú nový rámec systémov podpory energie z obnoviteľných zdrojov.

EÚ sa už začala pripravovať na obdobie po roku 2020, aby investorom včas poskytla jasný politický rámec, pokiaľ ide o režim po roku 2020. Energia z obnoviteľných zdrojov zohráva v dlhodobej stratégii Komisie kľúčovú úlohu, ako je načrtnuté v jej Pláne postupu v energetike do roku 2050 ([COM\(2011\)0885](#)). Scenáre eliminácie emisií uhlíka navrhnuté v pláne počítajú s najmenej 30-percentným podielom energie

z obnoviteľných zdrojov do roku 2030. V pláne sa však tiež naznačuje, že bez ďalšieho zásahu sa rast energie z obnoviteľných zdrojov po roku 2020 zvolní. Po tom, čo Komisia v marci 2013 uverejnila zelenú knihu s názvom Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030 ([COM\(2013\)0169](#)), navrhla v oznámení z 22. januára 2014 s názvom Rámec politik v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030 ([COM\(2014\)0015](#)), aby sa po roku 2020 neobnovovali záväzné vnútroštátne ciele pre energiu z obnoviteľných zdrojov. Záväzný cieľ, aby sa OZE podieľali na spotrebe energie 27 %, je stanovený len na úrovni EÚ. Komisia očakáva, že rast v odvetví energetiky podporia záväzné vnútroštátne ciele v oblasti emisií skleníkových plynov. Táto zmena smerovania viedla k intenzívnym diskusiám s Radou a Parlamentom.

Dňa 30. novembra 2016 Komisia zverejnila legislatívny balík návrhov s názvom Čistá energia pre všetkých Európanov ([COM\(2016\)0860](#)) ako súčasť širšej stratégie energetickej únie ([COM\(2015\)0080](#)). Zahŕňa návrh na prepracovanie smernice o podpore energie z obnoviteľných zdrojov ([smernica \(EÚ\) 2018/2001](#)) s cieľom zabezpečiť, aby sa EÚ stala svetovým lídrom v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a aby sa splnil cieľ dosiahnuť do roku 2030 aspoň 27 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov na celkovej spotrebe energie v EÚ. V návrhu novej smernice Komisie sa podporuje aj využívanie energie z obnoviteľných zdrojov a zameriava sa na činnosti v šiestich rôznych oblastiach:

- ďalšie nasadzovanie obnoviteľných zdrojov energie v sektore elektrickej energie,
- začleňovanie obnoviteľných zdrojov energie do sektoru výroby tepla a chladu,
- dekarbonizácia a diverzifikácia sektoru dopravy (s cieľom zabezpečiť, aby obnoviteľné zdroje energie v roku 2030 predstavovali najmenej 14 % celkovej spotreby energie v doprave),
- zlepšovanie postavenia a informovanie zákazníkov,
- posilňovanie kritérií udržateľnosti EÚ v oblasti bioenergie,
- zabezpečenie dosiahnutia záväzného cieľa EÚ včas a nákladovo efektívnym spôsobom.

Prepracovaný návrh smernice o podpore obnoviteľných zdrojov energie zmenený Výborom pre priemysel, výskum a energetiku a Výborom pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín bol predbežne dohodnutý 14. júna 2018. V dohode sa stanovil záväzný cieľ EÚ dosiahnuť 32 % podiel obnoviteľných zdrojov energie do roku 2030. Pre odvetvie dopravy bol v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov vytýčený cieľ 14 % do roku 2030 s 3,5 % podielom moderných biopalív a bioplynu (1 % do roku 2025). Okrem toho sa zaviedol 7 % strop pre biopalivá prvej generácie v cestnej a železničnej doprave a vytvorili sa plány na postupné ukončenie používania palmového oleja (a iných biopalív na báze potravín, ktoré zvyšujú emisie CO₂) do roku 2030 prostredníctvom systému certifikácie. Práva spotrebiteľov na vlastnú spotrebu energie z obnoviteľných zdrojov sa posilnili, pričom hlavnou zásadou sa má stať zásada „energetická účinnosť na prvom mieste“, a zaviedol sa orientačný ročný nárast využívania energie z obnoviteľných zdrojov v oblasti vykurovania

a chladenia o 1,3 %. Európsky parlament a Rada formálne prijali zmenenú smernicu o obnoviteľných zdrojoch v decembri 2018 ([smernica \(EÚ\) 2018/2001](#)).

D. Podporné politiky

Dosiahnuť, aby bola elektrická infraštruktúra vhodná na rozsiahle využívanie obnoviteľných zdrojov energie, patrí medzi hlavné ciele stratégie energetickej únie (pozri aj: [2.4.7](#) – Energetická politika) a ďalej ju podporuje Plán postupu v energetike do roku 2050 a v balíku energetickej infraštruktúry (pozri aj: [2.1.9](#) – Vnútrotný trh s energiou). Podpora a rozvoj novej generácie technológií výroby energie z obnoviteľných zdrojov je takisto jedným z kľúčových prvkov plánu Európskeho strategického plánu pre energetické technológie, známeho aj ako plán SET (pozri aj [2.4.7](#) – Energetická politika).

E. Otázky týkajúce sa zdrojov energie

1. Biomasa a biopalivá

EÚ má pre biopalivá v súčasnosti stanovené dva ciele, a to aby do roku 2020 pochádzalo 10 % dopravných palív z obnoviteľných zdrojov energie (smernica o obnoviteľných zdrojoch energie ([2009/28/EC](#))) a zaviazat' dodávateľov palív, aby do roku 2020 znížili intenzitu emisií skleníkových plynov z palív o 6 % (smernica o kvalite palív ([2009/30/ES](#))). V oznámení z 22. januára 2014 s názvom Rámec politik v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030 ([COM\(2014\)0015](#)) Komisia navrhla, aby sa po roku 2020 tieto dva ciele vypustili. Táto zmena vyplýva z neistoty, pokiaľ ide o spôsob minimalizovania efektu nepriamych emisií, ktoré sú výsledkom zmeny využívania pôdy spojenej s biopalivami.

V roku 2015 sa smernica o energii z obnoviteľných zdrojov a smernica o kvalite palív upravili tak, aby sa uznal a zmiernil nepriaznivý environmentálny vplyv, ktorý môže mať výroba biopalív, pokiaľ ide o nepriamu zmenu využívania pôdy a súvisiace emisie skleníkových plynov^[1]. Preto by podiel energie z biopalív vyrábaných z obilnín a iných plodín bohatých na škrob, cukornatých plodín a olejní a z plodín, ktoré sa pestujú ako hlavné plodiny predovšetkým na energetické účely na poľnohospodárskej pôde, nemal presiahnuť 7 % konečnej spotreby energie v doprave v členských štátoch v roku 2020.

Komisia sa po uverejnení nezáväzných kritérií pre biomasu vo februári roku 2010 ([COM\(2010\)0011](#)) rozhodla preskúmať opatrenia, vyhodnotiť úspech svojich pôvodných odporúčaní a stanoviť, či v budúcnosti budú potrebné povinné normy. Návrh revidovanej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov ([COM\(2016\)0767](#)), ktorý Komisia predložila v novembri 2016, zahŕňa aktualizované kritériá trvalej udržateľnosti pre biopalivá a biokvapaliny používané v doprave a pre pevné a plynné palivá z biomasy používané na výrobu tepla a elektrickej energie. Návrh zahŕňa čiastkový cieľ 3 % zastúpenia moderných biopalív. Zatiaľ čo v prípade biopalív prvej generácie sa zachováva 7 % strop, pre dodávateľov palív na úrovni EÚ sa stanovuje povinnosť zabezpečiť určitý podiel (6,8 %) nízkoemisných palív a palív z obnoviteľných zdrojov

[1]Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/1513 z 9. septembra 2015, ktorou sa mení smernica 98/70/ES týkajúca sa kvality benzínu a naftových palív a ktorou sa mení smernica 2009/28/ES o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie (Ú. v. EÚ L 239, 15.9.2015, s. 1).

energie a rozšírenie rozsahu kritérií EÚ pre bioenergiu (aby zahŕňali biomasu a bioplyn určené na výrobu tepla, chladu a elektrickej energie).

2. Veterná energia na mori a energia z oceánov

Komisia v súvislosti s druhým strategickým prieskumom energetickej politiky, ktorý sa uskutočnil v novembri 2008, vydala oznámenie z 13. novembra 2008 s názvom Veterná energia na mori: Opatrenia potrebné na splnenie cieľov v oblasti energetickej politiky na rok 2020 a ďalšie obdobie ([COM\(2008\)0768](#)) s cieľom podporiť rozvoj námornej a príbrežnej veternej energie v EÚ.

20. januára 2014 Komisia vytýčila akčný plán na podporu rozvoja oceánskej energie vrátane energie získavanej z morských vln, prílivovej energie, premeny tepelnej energie oceánu a energie z rozdielu v slanosti (v oznámení s názvom Modrá energia: Opatrenia potrebné na využívanie potenciálu energie z oceánov v európskych moriach a oceánoch do roku 2020 a v ďalšom období ([COM\(2014\)0008](#))).

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament je vytrvalým zástancom využívania obnoviteľných zdrojov energie a vyzdvihuje význam záväzných cieľov na rok 2020^[2] a najnovšie aj na rok 2030. Vo februári 2014 prijal uznesenie^[3], v ktorom kritizoval návrhy Komisie týkajúce sa klimaticko-energetického rámca na rok 2030 ako krátkozraké a neambiciózne. Požadoval, aby sa na úrovni EÚ prijal záväzný cieľ pokryť 30 % spotreby energie obnoviteľnými zdrojmi, ktorý by sa realizoval prostredníctvom samostatných záväzných vnútroštátnych cieľov, a aby sa ciele pre dopravné palivá uplatňovali aj po roku 2020.

Okrem toho Parlament v minulosti žiadal o vytvorenie systému celoeurópskych stimulov pre obnoviteľné zdroje energie v dlhodobom horizonte^[4] a zároveň sa zasadzoval o podporu technológií inteligentných sústav^[5]. Často tiež vyzýval Komisiu, aby navrhla právny rámec pre vykurovanie a chladenie založené na obnoviteľných zdrojoch s cieľom zvýšiť ich podiel na výrobe energie.

Po prijatí smernice o energii z obnoviteľných zdrojov Parlament sprísnil a objasnil niektoré mechanizmy a zároveň vytvoril systém na lepšie zaručenie environmentálnej udržateľnosti celej politiky. Zohral dôležitú úlohu najmä pri:

- stanovení podmienenosti cieľa obnoviteľných dopravných palív tým, že vytýčil kvantitatívne a kvalitatívne kritériá udržateľnosti pre biopalivá (sociálna udržateľnosť, práva na využívanie pôdy, vplyv na potravinovú bezpečnosť a ceny atď.), pričom poukázal najmä na problémy spojené s nepriamou zmenou využívania pôdy,

[2]Uznesenia Parlamentu z 29. septembra 2005 o podiele obnoviteľnej energie v EÚ a návrhoch konkrétnych opatrení (Ú. v. EÚ C 227 E, 21.9.2006, s. 599), zo 14. februára 2006 o vykurovaní a chladení z obnoviteľných zdrojov energie (Ú. v. EÚ C 290 E, 29.11.2006, s. 115), zo 14. decembra 2006 o stratégii pre biomasu a biopalivá (Ú. v. EÚ C 317 E, 23.12.2006, s. 890) a z 25. septembra 2007 o pláne pre obnoviteľnú energiu v Európe (Ú. v. EÚ C 219 E, 28.8.2008, s. 82).

[3]Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. februára 2014 o rámci pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030 (Ú. v. EÚ C 93, 24.3.2017, s. 79).

[4]Uznesenie Európskeho parlamentu z 25. novembra 2010 o súhrnnom dokumente Na ceste k novej energetickej stratégii pre Európu na roky 2011 – 2020 (Ú. v. EÚ C 99 E, 3.4.2012, s. 64).

[5]Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. júla 2011 o prioritách energetickej infraštruktúry na rok 2020 a ďalšie roky (Ú. v. EÚ C 33 E, 5.2.2013, s. 46).

- zabezpečení prístupu energie z obnoviteľných zdrojov k infraštruktúre elektrickej rozvodnej siete,
- obmedzení úlohy doložky o preskúmaní v roku 2014 s cieľom predísť opätovnému rokovaniu o záväzných cieľoch.

V marci 2013 Parlament schválil Plán postupu v energetike do roku 2050^[6] a vyzval Komisiu, aby čo najskôr predložila politický rámec na obdobie do roku 2030 vrátane čiastkových a celkových cieľov v oblasti emisií skleníkových plynov, energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti. Vo svojom uznesení vyzdvihol najmä význam stabilných regulačných rámcov na stimuláciu investícií do energie z obnoviteľných zdrojov, potrebu európskejšieho prístupu k politike energie z obnoviteľných zdrojov, ktorý plne zohľadní existujúce mechanizmy spolupráce, a osobitnú úlohu decentralizovanej výroby a mikrovýroby. Parlament vyzval Komisiu, aby predložila analýzu a návrhy, ako v EÚ využívať obnoviteľné zdroje energie udržateľným spôsobom a efektívnejšie.

V júni 2016 Parlament prijal uznesenie^[7] k správe o pokroku dosiahnutom v sektore obnoviteľných energií, v ktorom vyzval Komisiu, aby predložila ambicióznejší klimaticko-energetický balík do roku 2030, v ktorom sa zvýši cieľ EÚ pre obnoviteľné zdroje energie aspoň na 30 %, čo sa má realizovať prostredníctvom jednotlivých národných cieľov. Ciele, ktoré už boli schválené na rok 2020, sa musia pri revízii smernice o energii z obnoviteľných zdrojov chápať ako minimálny základ. Parlament 17. januára 2018 podporil cieľ, aby do roku 2030 najmenej 35 % všetkej energie bolo vyrobených z obnoviteľných zdrojov^[8], a posilnil právo na vlastnú spotrebu.

V novembri 2016 Komisia predložila návrh na prepracovanie smernice o podpore energie z obnoviteľných zdrojov. V dohode sa stanovil záväzný cieľ EÚ dosiahnuť 32 % podiel obnoviteľných zdrojov energie do roku 2030. Parlament a Rada tento text formálne prijali v decembri 2018 ([smernica \(EÚ\) 2018/2001](#)). Členské štáty musia revidovanú smernicu transponovať do vnútroštátneho práva do 30. júna 2021. Revidovaná smernica nadobudne účinnosť 1. júla 2021.

V januári 2020 Parlament prijal uznesenie^[9] o európskej zelenej dohode, zelenom pakte pre Európu, ktorý predložila Komisia v decembri 2019. Parlament vypracoval sériu odporúčaní vrátane poskytovania čistej, cenovo dostupnej a bezpečnej energie. V tomto duchu vyzval na revíziu smernice o obnoviteľných zdrojoch energie a na stanovenie záväzných národných cieľov pre každý členský štát, a odporučil, aby sa „zásada prvoradosti energetiky“ uplatňovala vo všetkých sektoroch a politikách.

Matteo Ciucci
02/2020

[6]Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2013 o Pláne postupu v energetike do roku 2050 (Ú. v. EÚ C 36, 29.1.2016, s. 62).

[7]Uznesenie Európskeho parlamentu z 23. júna 2016 o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ C 91, 9.3.2018, s. 16).

[8]<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20180112IPR91629/ekologickejsie-a-efektivnejsie-vyuzivanie-energie-ep-vytycil-ambiciozne-ciele>.

[9]Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2020 o európskej zelenej dohode (Prijaté texty, [P9_TA\(2020\)0005](#)).

